

SEZONA 1921/22 · ŠTEVILKA 9.

EVAVPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI · UREJA
MILAN PUGELJ

CENA 3 D

Spored za 9. teden.

Drama

Sobota, 26. novembra	— Borba.	C
Nedelja, 27. novembra	— Kozarec vode. Ob 3. uri popoldne.	Izven.
Nedelja, 27. novembra	— Ljubezen. Ob 8. uri zvečer.	Izven.
Poned., 28. novembra	— Komedija zmešnjav.	E
Torek, 29. novembra	— Zaprto.	
Sreda, 30. novembra	— Revizor.*	E
Četrtek, 1. decembra	— Slavnostna predstava v spomin narodnega osvobojenja. 1. Jugana, vila najmlajša. 2. Komedija zmešnjav.	Izven.
Petek, 2. decembra	— Pampeliška.	D

Opera

Sobota, 26. novembra	— Evangeljnik.	B
Nedelja, 27. novembra	— Prodana nevesta.	Izven.
Poned., 28. novembra	— Zaprto.	
Torek, 29. novembra	— Labodje jezero.	C
Sreda, 30. novembra	— Slavnostna predstava v spomin narodnega osvobojenja. Na korist invalidom. Boris Godunov.	Izven.
Četrtek, 1. decembra	— Prodana nevesta.	Izven.
Petek, 2. decembra	— Bohème.	A

* Dr. Ivana Prijatelja prevod Gogoljevega „REVIZORJA“ je pravkar izšel v I. zvezku „Gledališke knjižnice“ in je na prodaj pri gledališki blagajni, pri biljeterjih in v vseh knjigarnah.

BORBA

(Strife.)

Drama v treh dejanjih (štirih slikah). Spisal John Galsworthy. Prevel O. Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

John Anthony, predsednik upravnega sveta trenarthske kositrarne			g. Šest.
Edgar Anthony, njegov sin,	} upravni svetniki	}	g. Drenovec.
Frederic Wilder,			g. Strniša.
William Scantlebury,	} trenarthske kositrarne	}	g. Peček.
Oliver Wanklin,			g. Plut.
Henry Tench, tajnik			g. Železnik.
Francis Underwood, ravnatelj tovarne			g. Gaberščik.
Simon Harness, zastopnik strok. organizacije			g. Kralj.
David Roberts,	} delavski odbor	}	g. Rogoz.
James Green,			g. Kovič.
John Bulgin,			g. Medven.
Henry Thomas,			g. Danilo.
George Rous,			g. Gregorin.
Henry Rous,	} delavci v tovarni	}	g. Šubelj.
Lewis,			g. Gabrič.
Jago,			g. Kuratov.
Ėwans,			g. Lipah.
Davies,			g. Bitenc.
Rdečelas fant			g. Kudrič.
Frost, sluga pri Johnu Anthonyju			g. Smerkolj.
Enid, žena Underwoodova, hči Johna Anthonyja			gna Wintrova.
Ana, žena Robertsova			ga Danilova.
Madge, hči Thomasova			ga Juvanova.
Rousovka, mati Georgea in Henryja Rousa			gna Rovanova.
Bulginka, žena Bulginova			gna Gorjupova.
Yevovka, žena nekega delavca			gna Rakarjeva.
Jan, Madgein brat			* * *

Več štrajkujočih delavcev.

Godi se v Walesu 7. februarja dopoldne in popoldne do šestih; štrajk je trajal že vso zimo.

KOZAREC VODE

Veseloigra v petih dejanjih. Spisal Eugène Scribe; prevel
O. Župančič.

Režiser: BORIS PUTJATA.

Kraljica Ana	ga Šaričeva.
Vojvodinja Marlborough	ga Zofija Boršnikova.
Henri de Saint-Jean, vicomte de Bolingbroke	g. Putjata.
Masham, praporščak v gardnem polku	g. Železnik.
Abigaila, sorodnica vojvodinje	gna Vera Danilova.
Marki de Torcy, poslanec Ludo- vika XIV.	g. Šubelj.
Thompson, vratar kraljičin	g. Smerkolj.
Lady Abermale	gna Bergantova.

Godi se v Londonu v saint-jameski palači.

V četrtem dejanju plešeta ga Poljakova in gna Nikitina
menuet.

LJUBEZEN

Tragedija v petih dejanjih. Spisal Anton Wildgans.
Prevel O. Šest.

Režiser: O. ŠEST.

Martin	g. Rogoz.
Njegova žena Ana	gna Wintrova.
Njegova mati	ga Juvanova.
Vitus Werdegast	g. Šest.
Vera	gna V. Danilova.
Madame Charlotte	ga Danilova.
Osiveli gospod	g. Železnik.
Sobarica	gna Gorjupova.

Dejanje se vrši v velikem mestu, drama, izvzemši tretje dejanje, v hiši zakoncev, tretje dejanje v sobi Vere v zavodu Madame Charlotte. Med prvim in drugim dejanjem ne mine celih 24 ur. Drugo in vsa ostala dejanja se odigravajo tekom par ur. V četrtem in petem dejanju igrajo za sceno tretji stavek K. Marksove sonate.

Svetilke za prvo dejanje je posodila tvrdka „Vesta“.

Komedija zmešnjav

Veseloigra v petih dejanjih (4 slikah). Spisal Wiliam Shakespeare. Prevel Oton Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

Solinus, vojvoda efeški	g. Gaberščik.
Aegeon, trgovec iz Sirakuze	g. Ločnik.
Emilija, Aegeonova žena, opatica v Efezu	gna Rakarjeva.
Antifolus Efežan, } dvojčka, sinova /	g. Kralj.
Antifolus Sirakužan, } Aegeona in Emilije /	g. Šest.
Dromio Efežan, } dvojčka, služabni- /	g. Gradiš.
Dromio Sirakužan, } ka Antifolov /	g. Plut.
Baltazar, }	g. Kovič.
Pietro, } trgovci }	g. Kuratov.
Antonio, } }	g. Lipah.
Angelo, zlatar	g. Gregorin.
Šcip, šomašter in zagovornik	g. Peček.
Adrijana, žena Antifola Efežana	ga Danilova.
Lucijana, njena sestra	gna M. Danilova.
Miranda, krčmarica	gna Bergantova.
Ječar	g. Štrniša.
Sluga Adrijane	g. Šubelj.

Sodni sluge, dvorjani, stražniki, redovnice, rabelj.

Dejanje se vrši v Efezu.

Po tretji sliki daljša pavza.

REVIZOR

Komedija v petih dejanjih. Spisal Nikolaj Vasiljevič Gogolj,
preložil Ivan Prijatelj.

Režiser: BORIS PUTJATA.

Anton Antónovič Skvoznik - Dmuha- nóvskij, mestni poglavar	g. Putjata.
Ana Andréjevna, njegova žena	ga Škerlj-Medvedova k. g.
Márja Antónovna, njegova hči	gna Vera Danilova.
Luká Lukič Hlópov, šolski nadzornik	g. Ločnik.
Njegova žena	gna Bolotova.
Amos Fjódorovič Ljápkin-Tjápkin, sodnik	g. Kuratov.
Artémij Filipovič Zemljanika, oskrbnik dobrodelnih zavodov	g. Danilo.
Iván Kuzmič Špékin, poštar	g. Peček.
Peter Ivánovič Dóbčinskij,) mestna)	g. Lipah.
Peter Ivánovič Bóbčinskij,) graščaka)	g. Železnik.
Iván Aleksándrovič Hlestakóv, uradnik iz Peterburga	g. Gradiš.
Osip, njegov sluga	g. Kralj.
Kristiján Ivánovič Hiebner, okrožni zdravnik	g. Kovič.
Stjepán Ivánovič Korobkin, ugleden mož mesta	g. Mušič.
Njegova žena	gna Mira Danilova.
Stjepán Iliječ Uhovjórtoč, policijski nadzornik	g. Strniša.
Svistunóv,) stražnika {	g. Bitenc.
Deržimorda,) {	g. Šubelj.
Abdúlin, trgovec	g. Medven.
Prvi trgovec	g. Smerkolj.
Drugi trgovec	g. Kudrič.
Fevronija Petróvna Pošljópkina, klju- čavničarka	ga Juvanova.
Podčastnica	gna Rakarjeva.
Miška, poglavarjev sluga	g. Gabrič.
Natakar	gna Gorjupova.

Gosti moškega in ženskega spola, trgovci, meščani, prosivci.

Dekoracije je po načrtih g. Haritonova izvršil g. Skružny. Kostume sta izdelala po načrtih g. Šadikova ga Waldsteinova in g. Raztresen.

1. XII.

Slavnostna predstava v spomin narodnega osvobojenja.

Jugana, vila najmlajša

Dramska vizija v enem dejanju. Spisal M. Korolija, prevel R. Peterlin - Petruška.

Režiser: O. ŠEST.

Jugana	ga Šaričeva.
Ranjeni komita	g. Železnik.
Drugi komita	g. Šubelj.

Komedija zmešnjav

Veseloigra v petih dejanjih (4 slikah). Spisal William Shakespeare. Prevel Oton Župančič.

Osebe glej na 5. stani.

PRINCESA PAMPELIŠKA.

Pravljica v osmih slikah z godbo in plesom. Češki spisal Jaroslav Kvapil. Poslovenil Anton Funtek. Pesmi vglasbil Fr. Herzog.

Režiser: DANILO.

Ubogi kralj	g. Gradiš
Princesa Pampeliška	gna V. Danilova
Njena dojka	gna Rakarjeva
Obrednik	g. Smerkolj
Kuhar	g. Strniša
Mogočni princ španski	g. Gabrščik
Vojvoda	g. Kuratov
Vojak	g. Gabrič
Honza	g. Drenovec
Mama	ga Danilova
I. pastir	g. Šubelj
II. pastir	gna S. Danilova
III. pastir	gna Gorjupova
Sosedova hči Dorka	gna M. Danilova
Primator krepostnega mesta	g. Ločnik
Odbornik	g. Lipah
Primatorjev sin	g. Peček
Njegov prijatelj	g. Kralj
Stražnik	g. Gregorin
Potepuh	g. Terčič.

Sedem zamorčkov, vile, španski vojaki, stražniki.

Nove dekoracije naslikal g. Skružny. Plese naštudirala ga. Poljakova. Pri predstavi igra operni orkester.

Prvo dejanje: Kako je princesa Pampeliška utekla ubogemu kralju, in kako jo je Honza našel.

Drugo dejanje: Kako so princeso Pampeliško in Honza zaprli v ječo in kako sta ušla.

Tretje dejanje: Kako je princesa Pampeliška Honzi odevtala in kako mu je odevela.

Četrto dejanje: Kako je odnesel princeso Pampeliško sneženi metež v zrak.

(Pampeliška pomeni slovensko regrat.)

EVANGELJNIK

Opera v 3 dejanjih. Pesnitev in glasbo zložil Viljem Kienzl.
Za slovenski oder priredil Friderik Juvančič.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: G. TRBUHOVIČ.

Friderik Engel, justicijar v samostanu	
sv. Otmara (bas)	g. Zupan.
Marta, njegova nečakinja (sopran)	ga Levandovska.
Magdalena, njena prijateljica (alt)	gna Šterkova.
Janez Freudhofer, učitelj (bariton)	g. Romanowski.
Matija Freudhofer, aktuar v samostanu,	
njegov mlajši brat (tenor)	g. Sovilski.
Kozobrad, krojač (tenor-buffo)	g. Trbuhovič.
Basar, puškar (bas-buffo)	g. Zorman.
Aibler, star meščan (bas)	g. Perko.
Njegova žena (mezzosopran)	ga Smolenskaja.
Hubrovka (sopran)	ga Trbuhovičeva.
Janko, mladenič (tenor)	g. Mohorič.
Deček (sopran)	gna Korenina.
Nočni čuvaj (bas)	g. Ižanc.
Cunjarica (mezzosopran)	ga Lumbarjeva.
Lajnar, otroci, meščanje, kmetje, hlapec.	Benediktinci, opat.

1. dejanje se godi v samostanu sv. Otmara na Spodnjem Avstrijskem leta 1820; 2. in 3. dejanje se vršita 30 let pozneje na Dunaju. — Prva vprizoritev l. 1895 v Berlinu.

1. dejanje. V opatiji pri sv. Otmarju živita brata Matija in Janez, prvi aktuar, drugi učitelj. Oba ljubita Marto, hčer samostanskega oskrbnika, ki je pa vdana le Matiji. Janez zatoži brata pri oskrbniku, ki v svoji jezi odpusti Matijo iz službe.

Marta in Matija jemljeta slovo in si prisegata večno zvestobo. Janez prisluškuje in sklene iz zavisti pogubiti lastnega brata. V ta namen zaneti ogenj v samostanu, in ko hiti Matija na pomoč, so ljudje mnenja, da je on požigalec, češ, da se je hotel maščevati radi odpusta iz službe.

2. dejanje. Trideset let pozneje najdemo Matijo na dvorišču dunajske hiše, kjer oznanja evangelij in pobira mile čarove. Magdalena, prijateljica Martina izza mladih dni, ga spozna. Matija ji pove, da je pretrpel po nedolžnem dvajset let v ječi. Prišedši iz nje je zvedel, da si je bila Marta v obupu vzela življenje. Odslej potuje kot evangeljnik in živi od miloščine.

3. dejanje. Magdalena je strežnica pri Janezu, ki leži na smrt bolan v mali izbi. Bolezen ga muči in peče ga vest. Tu začuje glas evangeljnikov. Magdalena ga mora poklicati k bolniku, ki svojega brata ne spozna. Janez mu razodene svoj zločin in prizna, da je uničil življenje rodnemu bratu. Matija po hudem notranjem boju pove Janezu, kdo da je, in umirajočega brata njegovega greha odveže.

PRODANA NEVESTA

Komična opera v treh dejanjih. Besedilo spisal K. Sabina, prevel A. Funtek. Vglasbil B. Smetana.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: F. BUČAR.

Krušina, kmet	g. Trbuhović.
Katinka, njegova žena	gna Kalouskova.
Marinka, njiju hči	gna Kalinova.
Miha	g. Zorman.
Neža, njegova žena	ga Smolenskaja.
Vašek, njiju sin	g. Mohorič.
Janko, Mihov sin iz prvega zakona	g. Drvota.
Kecal, mešetar	g. Zathej.
Vodja glumačev	g. Simončič.
Esmeralda, plesalka	ga Trbuhovičeva.
Indijanec	g. Drenovec.

Godi se v večji češki vasi v sedanjosti. — Balet priredil baletni mojster Pohan. Plešejo gne Svobodova, Vavpotičeva in Moharjeva ter g. Maliatsky. — Dekoracije naslikal g. Skružný. — Prva vprizoritev l. 1866. v Pragi.

I. Žegnanje. Mešetar Kecal pregovori Marinkine starše, da obljubijo svojo hčer bedastemu Vašku. Marinka ne privoli v možitvev, ker hoče ostati zvesta svojemu Janku.

II. Vašek se snide v krčmi s prisojeno mu nevesto, ki je ne pozna in ki mu izvije prisego, da Marinke ne poroči, ker ta ljubi že drugega. Janko proda Kecalu za tristo srebrnikov Marinko s pogojem, da postane žena Mihovega sina.

III. Vašek se zgleđa v plesalko Esmeraldo, ki ga pregovori, da nastopi zvečer pri glumaški predstavi. V medveda preoblečenega ga vidijo starši in Kecal ter ga hočejo pridobiti za svoj načrt. Vašek pa jim uide, češ, da Marinke ne mara. Ko Marinki pripovedujejo, da jo je Janko zapustil in prodal, jo prepriča šele pismena pogodba, ki ji jo pokaže Kecal, o Jankovi nezvestobi. Zato obljubi vzeti Vaška. Naposled se izkaže, da je tudi Janko Mihov sin in da je po pogo bi Marinka njegova. Oče z veseljem pozdravi svojega dolgo pogrešanega sina in rad privoli v ženitev.

LABODJE JEZERO

Balet v štirih dejanjih. Glasbo zložil P. I. Čajkovski.

Dirigent: A. NEFFAT.

Režiser: V. POHAN.

Vladajoča kneginja	ga Puhkova.
Princ, njen sin	g. Pohan.
Njegova zaročenka	gna Koreninova.
	gna Nikitina.
V labode začarane princese	gna Špirkova.
	gna Chladkova.
	gna Vavpotičeva.
	gna Moharjeva.
Njihova mačeha, čarovnica	gna Svobodova.
Dvorni maršal	g. Simončič.
Pisar	g. Krže.
Župan	g. Dežman.
Učitelj	g. Bekš.

Dvorjani, kmetje, sluge, vile itd.

Plesi v tretjem dejanju:

1. Tirolski ples gne Moharjeva, Jezerškova, Habičeva.
2. Češki ples gni T. Haberletova, Valenčakova.
3. Indijski Ples gna Vavpotičeva.
4. Holandski ples gni Vodušnikova, A. Heberletova.
5. Ruski ples gne Moharjeva, Jezerškova, Habičeva.
6. Francoski ples gni Japljeva, Zorčeva.
7. Slovaški ples gna Špirkova, g. Maliatsky.
8. Španski ples gna Chladkova, g. Drenovec.
9. Italijanski ples gni Jančarjeva, Volbenkova.
10. Poljski ples gni Špirkova, Zorčeva.

I. de j a n j e : Velika slavnost na gradu stare kneginje. Obhajajo njen rojstni dan in obenem zaroko njenega sina. Stara kneginja pride samo za trenotek med goste in se po napitnici vrne v svoje stanovanje. Po njenem odhodu se svečanost nadaljuje. Naenkrat prilete v park labodí. Princ pošlje po puško, da bi enega ustrelil. Puška se ne sproži in princ zasleduje v parku labode, da bi enega ujel. Za labodi leti sova, mačeha labodov, ki je začarala pet princes v labode.

II. dejanje: Princ lovi labode, jim prestreže pot ter pride prej k jezeru kakor oni. Labodi so začarane princese, ki spremenene samo v vodi svojo ptičjo postavo v človeško. Princ vidi, kako se labodi spremenene v princese, ter opazuje njihovo igro z gozdnimi vilami. Pri tem se zaljubi v eno od teh začaranih princes in jo prosi, naj gre z njim na grad. Ona se skraja brani, potem pa mu obljubi, da pride kasneje s prošnjo, naj jo reši čara. Rešiti pa jo more samo mladenič, ki še ni poljubil nobenega dekleta. Da se spoznata, mu da polovico svojega pajčolana in odleti nato za svojimi sestrami. Stara mačeha posluša, ko princesa pripoveduje princu, kako jo more rešiti. Da bi to preprečila, ukrade princu pajčolan.

III. dejanje: Mačeha spremeni v svojem domu s pomočjo ukradenega pajčolana svojega slugo v kavalirja, črnega mačka v paža, sama pa se preobrazi v princeso in gre mesto nje na slavnost h kneginji.

Sprememba: Slavnost pri kneginji se nadaljuje. Fanfare naznanijo prihod novega gosta. Čarodejka vstopi, spremenjena v laboda-princeso. Princ pripoveduje kneginji o svojem doživljanju v gozdu in ji prizna ljubezen do princese ter prosi svojo zaročenko, naj mu oprostí, ker ljubi drugo. Med plesom poljubi spremenjeno mačeho, ki se preobrazi v svojo pravo podobo ter se porogljivo smeje. Vsi gostje se prestrašijo. V tem pride prava princesa in pove, da ji je prinesel princ mesto rešitve smrt in da mora zato umreti.

IV. dejanje: Labod pleše svoj zadnji ples in se poslavlja od svojih sester in gozdnih vil. Princ pride ves žalosten k labodu in ga prosi odpuščanja, da ga reši smrti. Toda prepozno je. Labod umira. Ko princ vidi, da je labod umrl, se vrže ves obupan v jezero.

30. XI.

Slavnostna predstava v spomin narodnega osvobojenja.

Na korist invalidom.

BORIS GODUNOV

Muzikalna ljudska drama v 7 slikah. Vglasbil M. P. Musorgski, predljal in instrumentiral N. Rimski-Korsakov. Besedilo po Puškinu in Karamzinu poslovenil C. Golar.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser: BORIS PUTJATA.

Boris Godunov, ruski car (bariton) . . .	g. Levar.
Feodor, njegova (mezzosopran) . . .	gna Kalouskova.
Ksenija, otroka (sopran)	gna Kalinova.
Dojilja	ga Smolenskaja.
Knez Vasilij Ivanovič Šujski, (tenor) . . .	g. Sovilski.
Pimen, kronist, menih, (bas)	g. Zathey.
Napačni Dimitrij (Grigorij Otrepjev, tenor)	g. Kovač.
Marina Mnišek, hči vojvode iz Sandomira	gna Rewiczeva.
Varlaam vagabunda (bas)	g. Zupan.
Misajil (tenor)	g. Mohorič.
Krčmarica (mezzosopran)	gna Šterkova.
Blaznik, (tenor)	g. Trbuhovič.
Telesni bojar, (tenor)	g. Bratuž.
Lovicki, jezuita (bas)	g. Zorman.
Cernjakovski (bariton)	g. Perko.
Stotnik, (bas)	g. Zorman.

Glasovi iz ljudstva, bojarji, otroci bojarjev, strelci, straže, stotniki, magnati; poljske plemkinje, deklice iz Sandomira, romarji, narod. Godi se 15 8—1605. — Prva vprizoritev l. 1874 v Petrogradu.

Nove dekoracije deloma po načrtu g. Sadikova, deloma po lastnem načrtu naslikal g. Skružný. Nove kostume po načrtu g. Sadikova izdelala ga Waldsteinova in g. Dobrý.

Prva slika: Boris Godunov, ki se je polastil prestola tako, da je umoril malega carjeviča Dimitrija, je kronan in stopa med slavnostno procesijo v cerkev, kjer se pokloni senci svojih prednikov. Narod ga navdušeno slavi.

Druga slika: Starček Pimen piše ruski letopis in končava z umorom Dimitrija. Navzoč je Grigorij Otrepejev, katerega muči tudi v sanjah častiljubna misel, kako bi izrabil v svojo korist dogodek o ubitem carjeviču Dimi|iju, za katerega se pozneje izda.

Tretja slika se vrši v krčmi na litvanski meji. Dva vagabunda, Varlaam in Misajil, tipična za rusko življenje, sta pripeljala sem Otrepejeva, ki je pobegnil iz samostana. Pride policija, ki išče Otrepejeva, kajti samostan ga je bil že naznanil oblasti. Toda zvitost in smelost Otrepejeva rešita.

Četrta slika se godi v sobi carja Borisa. V njegovi družini vlada prijateljstvo, toda nad glavami vseh visi težka usoda. Borisa muči zavest, da je kriv nesreče svoje rodbine in svojega naroda. Knez Šujski mu prinese zdajci vest o groznem pojavu: ubit carjevič je tu v osebi lažnega Dimitrija. Ubogi car zapade strašni oblasti svoje težke vesti.

Peta slika. Deklice slave lepoto svoje gospodarice Marinc, hčerke vojvode Sandomirskega. Lažni Dimitrij je vanjo zaljubljen. Marina ni zaljubljena, temveč častihlepna. Laska ji, postati ruska carica. Zato ga podpihuje na boj in mu obljubi ljubezen, če postane car.

Šesta slika se dogaja pod mestom Kroni. Otrepejevi prišataši so naščuvali sodrgo zoper Borisa in njegovo oblast. Ravnokar zasmehuje drhal Borisovega bojarja Hruščova. V to pride od rojstva blazni Ivanič, simbol uboge Rusije, ki jo potepta vsak, komur je ljubo. Vagabunda Varlaam in Misajil agitirata uspešno za Dimitrija. Nastopita dva jezuita, ki sta simbol nesreče Dimitrija, zakaj za časa svojega vladanja je dovolil propagirati papizem. Sodrgra hoče oba obesiti, prihod Dimitrija ju reši. Narod vse pozabi in gre navdušeno za Dimitrijem.

Sedma slika. Bojarji se posvetujejo v granoviti palači v Moskvi. Knez Šujski, sovražnik Borisov, jim pripoveduje o boleznih carja, ki prihaja ves v njeni oblasti. Starček Pimen — naročil ga je nalašč Šujski — pripoveduje o čudežih, ki se prikazujejo na grobu ubitega carjeviča. To pripovedovanje stre Borisu zadnje sile. Car čuti bližino smrti, poslovi se od svojega sina in hoče v samostan, da najde tam odpuščenje za svoj strašni greh. Toda umira tik svojega prestola, katerega je osvojil za tako grozno ceno.

La Bohème

Opera v 4 dejanjih. Po H. Murger-ju napisala G. Giacosa
in L. Illica, uglasbil G. Puccini.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Rudolf, poet (tenor)	g. Kovač.
Marcel, slikar (bariton)	g. Romanovski.
Schaunard, glasbenik (bariton)	g. Trbuhovič.
Collin, filozof (bas)	g. Zupan.
Mimi (sopran)	gna Žikova.
Musette (sopran)	gna Thalerjeva.
Alcindor (bas)	} g. Zorman.
Benoit (bas)	
Parpignol (tenor)	g. Mohorič.
Carinski stražnik (bas)	g. Drenovec.

Dijaki, šivilje, meščani, prodajalci, vojaki, natakariji, otroci.

Godi se v Parizu približno leta 1830. Prva vpriazoritev
leta 1897. v Turinu.

I. V manzardi. Pesnik Rudolf in slikar Marcel zmrzujeta v nezakurjeni sobi, premišljujoč, kako bi jo ogrela. Rudolf se odloči žrtvovati svoj rokopis neke drame, zakuri ž njim in oba se pri peči veselita toplote. Pridružita se jima filozof Collin in glasbenik Schaunard. Poslednji je bil k sreči zaslužil nekoliko srebrnjakov s tem, da je na željo nekega Angleža toliko časa sviral, dokler ni poginil papagaj, ki je bil Angležu nadležen.

Četvorica umetnikov pozabi vse nadloge siromaštva, popiva veselo, razuzdano, ali kruta usoda že prihaja v osebi hišnega gospodarja Benoit-a, ki prinese pobotnico za 3 mesečno stanarino. Ali naši umetniki se ne dajo z lepa preplašiti; z najsladkejšimi besedami vabijo Benoit-a, naj ž njimi pije, kar se jim tudi kmalu posreči. Benoit sicer poskuša dobiti denar, ali četvorica se ne uda in Marcel omeni, da je bil Benoit, dasi je oženjen, nedavno zvalil v past mlado krasotico. Četvorica hlini razljučenost, očita Benoit-u nečistost, ter ga končno pahne skozi vrata. Rudolfovi prijatelji odhajajo v kavarno, on pa obljubi priti za njimi, ker hoče končati neko pesniško delo. Mračni se že in delo pesniku ne gre izpod rok; kar potrka nekdo na vrata. Rudolf odpre, vstopi Mimi, njegova sosedka, ki ji je ugasnila sveča. Šibka deklica namah omedli, Rudolf se trudi, pomagati ji, toda ona se predrami in hoče oditi; prižgana sveča ji na pragu spet ugasne, prižge jo vnovič in zdaj zapazi, da je izgubila ključ svoje sobe, ko je omedlela. Oba iščeta ključ v temi,

Rudolf ga najde in vtakne v žep. Dražestna deklica je pesnika očarala, ali tudi ona že gori zanj, v razgovoru si vzajemno razodeneta ljubezen ter skleneta ostati skupaj. Srečna se napatita za prijatelji v kavarno.

II. Na trgu v quartier latin. Veselo vrvenje pred kavarno „Momus“. Tudi naša četvorica je tu, Rudolf v družbi z Mimi. Snidejo se v kavarni in popivajo. Marcel je slabe volje, ker ga je bila zapustila Musette, ki je sedaj ljubica bogatega starikavega gizdalina Alcindora. Kar se prikaže znana krasotica Musette, za njo Alcindor. Musette takoj zapazi svojega Marcela in sede nalašč k sosedni mizi, blizu njega, da ga zopet pridobi. Na poti pa ji je Alcindor, zato hlini bolečine na nogi, češ, čevljev jo tišči. Alcindora pošlje s čevljem k bližnjemu čevljarju, tako se ji je mogoče združiti z Marcelom, ki jo spet radostno sprejme. Začuje se vojaška godba. Ko pride mimo, se ji vesela množica pridruži, na čelu je naša četvorica z Mimi in Musette, prepustivši plačilo računa v kavarni Alcindoru.

III. Pri barieri d'Enfer. Rudolf in Mimi ne živita več složno, ljubezen Musette in Marcela je tudi že precej zrahljana. Marcel, Rudolf in Musette popivajo v veseli družbi v gostilni, Mimi pride in prpsi Marcela za svet. Marcel pravi, naj se ločita, Mimi meni, da bi bilo res najbolje tako. Ker Rudolf baš prihaja iz krčme, svetuje Marcel, naj Mimi odide. Mimi gre, ali skriva se v bližini. Marcel opominja Rudolfa, naj ne bo ljubosumen, naj se spravi z Mimi in spet v ljubezni veselo z njo živi. Rudolf pravi, da iskreno ljubi svojo Mimi, da je pa njegova ljubav ne more oteti preteče smrti, sumljivi kašelj da jo ugonobi. Skriva Mimi je vse čula, stopi k Rudolfu in hoče poslavljaljoč se oditi. On ji prigovarja, ali ona pravi, da hoče zopet biti sama in izdelovati umetne cvetice kakor poprej. Ganjena vzameta slovo in odideta. Musette in Marcel sta se zopet sprla in se jezna razideta.

IV. V manzardi. Siromašna četvorica uganja svoje burke, kar prihiti Musette in pové, da ji sledi na smrt bolna Mimi. Hitro ji pomagajo vsi, položijo jo na postelj in kmalu ji toliko odleže, da more govoriti. Da morejo preskrbeti zdravilo, sklenejo, zastaviti in prodati kar kdo more; Mimi in Rudolf ostaneta sama. Ko se vrnejo prijatelji, je Mimi že oslabela, mirno leži na postelji. Vsi mislijo, da spi, ali kmalu se uverijo, da je mrtva.

Prodana nevesta in njen avtor.

1866. leto je bilo burno. Na češkem severu so se odigrali bojni prizori. Prusi so rinili po vseh dostopnih cestah skozi krkonoške hribe ter gnali pred sabo mešano množico avstrijskih vojakov, častnikov, generalov itd. Sledila je nesrečna bitka pri Kraljevem Gradcu, in pruska vojska se je bližala počasi srcu Češke — Pragi. In ob tem času je stopila skoro neopazeno in s plahimi koraki v starem narodnem gledališču na oder „Prodana nevesta“. Nihče prisotnih ni slutil blesteče bodočnosti in velikih triumfov Smetanove prve komične opere. Z milim nasmehom na lcu, v preprostem kmečkem krilu, s toplimi melodijami na ustnicah je priplesala po lahkih narodnih ritmih na oder, da bi si takoj pridobila srca poslušalcev, da bi v njih zapustila nepozabljiv vtis svoje naivne krasote. Kakor s čarobno patičko je odprla lepoto pomladne dežele, prepevajoč pesmice, ki so zrastle nekje globoko v duši te zemlje... Zato je postala vsem, ki so jo slišali, tako znana in draga, ker so čutili, da je tudi iz njih i-rastla, da so njene korenine obenem tudi njihove. Zvabila je s svojim čarom i druge, ki niso bili z njo v tem intimnem razmerju, zvabila je smehljajoča se nevesta vse, ki so prišli z njo v stik. Pridobila si je tisoče ženinov! —

Prešlo je mnogo let in večno mlada nevesta je nastopila pot v velika svetovna mesta. A historija se je spet ponavljala. Najdena od G. Mahlera je slavila triumpfe na Dunaju, prišla v Nemčijo in v Rusijo, kjer je našla spet prijateljske duše. Danes ni večjega gledališča, ki bi je ne imelo na repertoarju. Njena prvotna oblika ni bila takšna, kakoršno vidimo danes. Komponirana je bila v stilu stare komične opere, t. j. razvrščena je bila na posamezne številke (arije, duete, ensemble itd.), med katerimi se je nahajala po vzoru klasičnih komičnih oper proza. Šele pozneje je komponiral Smetana recitative namesto proze in ustvaril takorekoč tip Smetanovega recitativa. In uvertura? „Če bi napisal Smetana samo to, bi se lahko štel med najboljše glasbenike,“ ni rekel nihče manjši nego Mahler. To je biser glasbene literature. Od prvega velikega razmaha čez celo fugato v godalih, čez drugi tema in vso izpeljavo do kode tvori eno samo vseskozi mojstersko delo.

Škoda, res škoda, da niso prodrle druge Smetanove opere tako v svet. Zaslužile bi to, če ne vse (zaradi slabih libret), sigurno nekatere izmed njih.

Smetana je začel komponirati opere precej pozno, skoraj v štiridesetem letu svojega življenja. Rojen leta 1824. v Lito-mišlju, vzgojen doma in na akademski gimnaziji v Pragi, je počel študirati glasbo pri prof. Prokschu. Postal je izvrsten pianist in učitelj glasbe. Komponiral je klavirske reči, kakor so Česke tance, Listky památníku, Les reves in mnogo drugih ter zборе, od katerih so postali mnogi popularni. Radi slabih razmer je naprosil Liszta za podporo (da bi odprl klavirsko šolo) in jo tudi dobil. Pozneje oddide na Švedsko kod vodja filharmoničnih koncertov in učitelj klavirja. Tam komponira prve orkestralne skladbe, simfonične slike Waldstýnov tabor, Richard III., Hakon Jarl v stilu novoromantikov (Wagner, Liszt, Marschner etc), ki so dajali smer tedanji glasbi. Čez tri leta se vrne nazaj v Prago. Tu ustvarja prvi filharmonični orkester Žofinská filharmonie in se loti komponiranja oper. Njegove opere slede v tem redu: Braniboři v Čechách, Prodana nevesta, Dalibor, Hubička (Poljub), Dve vdovi, Tajemství (Skrivnost), Libuša, Čertova stěna. Od Hubičke naprej ga prične preganjati slična usoda kakor velikega Beethowena. Smetana izgublja posluš in leta 1874. ne sliši ničesar več. Popolnoma gluha komponira Libušo in veliki ciklus simfoničnih pesmi „Ma vlast“. Svojo lastno tragedijo slika v godalnem kvartetu „Iz mojega življenja“. Visoki ton gosli (ki mu je zvenel pri gluhoti vedno v ušesu), se zareže bridko v srce vsakega poslušalca in ga strese pri spominu na tragiko genija. Z gluhoto prihaja počasi duševna bolezen in veliki genij konča svoje življenje tragično v norišnici leta 1884.

Bridko mi je bilo pri srcu, ko sem bral od prof. dr. Hlave leta 1914. objavljeni zapisnik o sekciji Smetanovega trupla. (Hlava je bil ob času Smetanove smrti zdravniški asistent in je spravil prepis zapisnika za spomin.) En stavek se glasi približno takole: Šestdesetletni mož male postave, slabe konstitucije in slabo prehranjanega telesa . . . Evo par besed, ki slikajo življenje genija . . .

In medtem pleše z milim nasmehom na licu, v preprostem kmečkem krilu, s toplimi melodijami na ustnicah, v lahkih narodnih ritmih Nevesta in si pridobiva srca in misli vseh.

A. Balatka.

Ko diši lice še po šminki.

Včasih, ko pridem od predstave, in diši moje lice še po šminki, zagnem okno svoje sobe z gostimi zastorji tako, da ne pada noben žarek svetlobe ven na ulico, da misli vsakdo, ki me pozna, in ve kje stanujem, da me ni doma, ali pa da že spim . . . Potem pognem rob moje pisalne mize z belim prtom in postavim nanj rdečega vina, ki sem si ga kupil sam, in rdečih rož, ki sem si jih kupil sam . . . Nato prižgem vse sveče, kolikor jih imam — jaz ljubim trepetajoče plamene — in pogasim vse električne žarnice . . . Nato sedem na zofo in povabim vse svoje ljubice in vse svoje kritike . . . Sem kavalar: povabim tudi one, ki me niso ljubile, da celo one, ki so me varale, in celo one, ki so mi pisale, da me ne ljubijo več . . . in onim pošljem povabila z zlatim robom, ki so pisali o meni, da sem velik umetnik, celo onim, ki so trdili, da ni tako hudo z mojo genijalnostjo, da celo onim, ki so mi dejali, da sem šarlatan . . . Pa sedem v kot zofe, prižgem cigareto, napolnim kozarce, da se v njih zrealijo rdeči jeziki trepetajočih plamenov . . . In čakam . . . krožim kolobarje dima in čakam . . . Čakam . . . potem pustim, da zazvoni električni zvonec, in moji gostje prihajajo . . . Najprej pride ona, ki sem jo prvo ljubil in ki se je poročila baš oni dan, ko sem se vrnil od daleč . . . Baš ona . . . Potem pridejo trije kritiki . . . vsi nosijo očala . . . in vsi trije mi stisnejo iskreno roko in govore besede, ki jih rabimo ob sprejemu . . . Da jih veseli, da so počaščeni, da niso hoteli izpustiti izredne prilike . . . In zopet zvoni zvonec . . . Pride ona druga, ki mi je dejala tisočkrat, da sem ji najdražji, in se poročila — z drugim . . . Zvonec zvoni kar naprej . . . One iz daljnih krajev pridejo . . . one, ki sem jih varal jaz, in one, ki so bile moje iz prepričanja . . . in vsi kritiki so pri meni . . . Celo oni, o katerih sem dejal, da imajo lepe žene . . . Še enkrat zvoni zvonec . . . In pride ona, ki ima strogega moža . . . „Samo za trenotek,“ pravi „sem prišla. Rekla sem možu, da traja predstava do polnoči . . .“

Ko so vsi tu, dvignem čašo, polno rdečega vina in polno rdečih jezikov, ki se zrealijo od plamenov sveč, in jih pozdravim . . .

„Pozdravljam Vas gospoda,“ pravim in naredim gesto, ki mi je lastna, in ki je ne ponaredi nihče, „pozdravljeni vi vsi,

ki vam je moje življenje zanimivo in drago Pozdravljeni vi, ki se me spominjate v srcu, in vi, ki se me spominjate v besedi . . . Pozdravljeni! . . . In sedaj pustim, da me pozdravijo vsi, stojé, s čašami v rokah, in jaz jim odzdravljam. V fraku, z belo kravato in lakastimi čevlji . . . In z rdečim robcem v telovniku . . . In v očeh kritikov vidim hvalo mojemu vinu in v očeh deklet vidim ono, kar se ne pove na glas . . . Jaz pa sem diskreten in pričnem razgovor . . .

Pričnem ga z njo, ki mi je dejala prva, da me ljubi . . . Ona vé, da je bila prva, zato se smehlja pomembno in mi gleda v oči . . . „Kako se imate, milostiva,“ pravim, „redko vas vidim . . . Zadnjič sem vas srečal v parku in vozili ste voziček . . .“ „Da,“ mi odgovori, „na zrak mora, in jaz nimam služkinje . . .“ — „Kje so časi, ko sva sanjala midva o malih ročicah in o vozičku in o tem, kako bi imenovali malega . . . Nébo, Jólau . . . Nju? . . .“ Potem se oglasi gospod kritik z brado in pravi . . . „Da, da, časi hite, ko je bil Noll pri nas — vi se tega ne spominjate . . . ampak revmatizem, veste, to je huda reč! . . .“ In jaz napijem gospodu, poznam njegovo slabost, in oba izpijeva čaši do dna . . . Potem nagovorim ono, ki je prišla poslednja . . . Ona ve, zakaj je prišla, poznam jo, in vem, da ne bo odšla . . . Ima vijoličasto obleko in zlat pas krog zlatih las . . . Ko so bili časi še drugi . . . čeprav brez Nollija . . . takrat je bilo to znamenje . . . Vijoličasta svila in zlat pas . . . krog zlatih las . . . in dolga, vroča noč . . . In rečem ji . . . „Vi, milostiva, se oblačite še vedno tako okusno . . . svila in zlati lasje . . . o vi veste . . ., nisem še tako star . . .“ — „Ah,“ pravi ona, „gospoda, glejte ga, veste, vi ste . . . povem vam na uho, kaj ste,“ pa se sklóni k meni, da začutim šelest svile in vonj njenih zlatih las, ter mi šepne na uho. „Volka ni doma — jaz ostanem.“ In jaz napravim začuden obraz in pravim tako mirno, kot je to le mogoče, „ni mogoče“, potem dvignem čašo in trčim . . . in čaši zazvenita ter pravita „da“. —

Igram komedijo . . . Igram . . . In nihče ne ve, da igram . . . kajti moje vino je dobro, in sveče gore mirno . . . In rdeče rože, ki sem si jih kupil sam, dehte . . . Jaz pa vstanem, vzamem rože iz vaze in jih poklanjam damam . . . Rdeče rože . . . In pravim: ni prav, da vam poklanjam te rože, baš te rože, — danes zjutraj mi jih je prinesel nekdo od neznane oboževalke . . . Vi pa, gospodje, dovolite, da dotočim kozarce . . . naj bo blagoslovljena ona, ki mi je poklonila to rujno kapljo . . . In zopet zazvene kozarci, lepe besede, polne priznanja, padajo kot zlat rahel dež na mojo dušo, na moje lice, ki diši še po šminki . . .

Ura postaja pozna in sveče dogorevajo . . . Takrat se poslavljamo . . . Iskreno . . . z ljubeznijo . . . z vsem onim, česar v resnici ni več nad nami . . . Jaz čutim poglede in pritisk roke . . . kajti moje vino je dobro in moje rože diše . . . Poslavljamo se . . . Vsem stisnem roko . . . a njej, najpoštenejši, stisnem še ključ od svojih vrat . . . Sprenim svoje goste . . . potem odgrnem okno in pogasim sveče . . . Prižgem žarnico, odeto v rdečo svilo . . . Skozi okno veje noč in škilijo zvezde. pod oknom odmeva razgovor mojih gostov . . . V sobi pa zašelesti svila . . .

In jaz obrnem ključ od vrat . . . Dvakrat . . . Tako je včasih, ko pridem od predstave, in diši moje lice še po šminki . . .

O. Š.

ry

Tragedija mladosti.

I.

Ne morete niti popolnoma verjeti, kako dolga je zgodba g. Stojanovića. On, ki velja na beogradskem trgu za večno mladega, pa ima za seboj tako dolgo zgodbo.

— Gospod Stojanović? je rekla na lanski svetosavski zabavi neki svoji intimni prijateljici gospodična Petrovićeva — a, gospod Stojanović je zimzelen med cvetjem, ki raste na beogradskih plesih in zabavah.

Če bi tudi ta primera bila do gotove meje točna, bi je ne bilo mogoče doslovno potrditi, ker bi se o g. Stojanoviću ne moglo reči, da je „večno zelen“. Nasprotno se zdi, kakor da ona dolga zgodba, ki je ostala po njem, potrjuje dejstvo, da je bil „večno zrel“.

To zgodbo bi bilo zelo težko pripovedovati. Če bi bil g. Stojanović na katerikoli način znamenit človek, bi bil njegov življenjepisec v veliki nepriliki, kadar bi sedel in hotel pisati njegov životopis. Njegovo življenje je sestavljeno iz neštetihih drobnih dogodkov, iz množice neznatnih pojavov, iz katerih se spozna drugo življenje.

Mlada gospa Jankovička se je omožila pred 7 leti in na dan njene svadbe je bil dan senzacije, dan poln ugrobanja, šepetanja, tako v cerkvi ob času poroke, kakor pozneje na svadbi.

A o čem so šepetali? Kaj so ugibali? Vsi so vedeli do tedaj, da je gospodična Miška, današnja gospa Jankovička, smrtno zaljubljena v g. Stojanovića in on vanjo. Pa kako, da se ženi naenkrat z drugim? Ali je nezvesta ona, ali g. Stojanović?

Poglejte, ta zgodbica iz življenja gospe Jankovičke že kaže skrivnosti življenja g. Stojanovića.

Ravno tako je bila gospa Simička na dan svoje svadbe „junakinja dneva“, če se more o nevesti na dan njene poroke sploh reči, da je „junakinja dneva“. Znano je bilo ravno tako, da je imela rada g. Stojanovića in on njo, in pogledajte, zgodba iz njenega življenja kaže skrivnosti življenja g. Stojanovića.

Nadalje, ko je g. Džordže Nedeljković zapodil svojo ženo in so se o tem razgovarjali mesec dni na vseh beogradskih žurfskih, tudi tedaj se je nekako prikazovalo iz vseh inaiče o nesoglasju soprogov ime g. Stojanovića.

Ko se je pred nekaj leti pokazila poroka gospodične Markovićeve (pred oltarjem je rekla „ne“), so tudi o tem dogodku zelo mnogo govorili in v te razgovore zelo mnogo vpletali ime g. Stojanovića.

In kdo bi zdaj zbral vse te zgodbe in kdo bi iz njih izluščil ono, kar bi sestavljalo čisto zgodovino g. Stojanovića? Morda bi se moglo to laglje doseči, če bi pogledali njegov arhiv. A ta arhiv je na videz bogatejši nego srbski državni arhiv. Spravljen je v dva prostrana in globoka predala velikanske pisalne mize, na kateri g. Stojanović nikoli ničesar ne piše in ki služi bolj za polico, po kateri so razvrščene neštevilne fotografije.

Nekega zimskega večera, ko se ga je bila lotila nezadovoljnost ter se je odstranil od družbe, je sedel k dobro zakurjeni peči in da bi mu bil krajši čas, je pričel sestavljati zapisnik svojega arhiva. Ta zapisnik bi izgledal po priliki tako:

1. Fotografija gospodične Lene (sedi na kanapeju in drži v roki album).

2. Fotografija gospodične Lene (slika s pleči).

3. Zavoj ljubavnih pisem iz 1896. leta.

4. Štiri ljubavna pisma gospe Jankovičke, katera bi bilo treba vrniti, ker se je omožila.

5. Zavoj mojih pisem, katere mi je vrnila Olga, ker se je omožila.

6. Fotografija neke ženske, katero sem nekoč ljubil, pa se ne morem spomniti njenega imena.

7. Cvet, katerega mi je dala s svojih grudi gospa Džordževića in katerega je imenovala „pričo greha“.

8. Pismo neke Ane, katere se na noben način ne morem spomniti.

9. Fotografija Jelenina.

10. Fotografija Persina.

11. Fotografija pevke Adele (en face).

12. Fotografija pevke Adele (leži na medvedovi koži, v srajci).

In tako dalje. Zapisnika ni nadaljeval. Bilo mu je zoperno, naveličal se je in že hotel leči, ali na dnu predala najde še eno pisemce, majhno in dišeče.

— Čigavo je neki to? se vpraša, primakne svetiljko, iztegne noge k peči in prične čitati.

Bilo je pismo mlade šivanjkarice. Komaj je izpolnila 16 let, mu že toplo izjavlja ljubezen. Vedela je zelo dobro, da je on človek v letih, v jako resnih letih, a ona daleč za njim; ali vseč ji je bilo, da se zaljubi vanjo lev beogradskih salonov, človek s tolikimi zgodbami, človek, v katerega so zaljubljene povrsti mladenke, vdove in žene.

To je edino pismo, katero je prečital ta večer. Prečital ga je rad, ker je bilo toplo napisano, tako kakor more pisati samo šivanjkarica, ko piše prvič ljubavno pismo.

— In jaz se nisem takrat zavzel za to nedolžno stvar. Nisem imel časa, bil sem že nadut, je razmišljal Stojanović. Toda grešil sem. Če se kdaj v življenju zaljubim, se zaljubim le v mlado deklico. Ne sme šteti več nego šestnajst let; samo v teh letih se iskreno ljubi.

S takimi mislimi zaposlen se prične slačiti. Ali predno teže, prinese k luči ogledalo, da opravi posel, katerega je obavljal vsaj vsak teden enkrat. Pulil je bele lase, ki so se pojavljali nad senci vedno bolj pogosto.

To ni čudno, kajti zgodovina njegovih doživljajev in uje-govega gospodarstva z ženskimi srci traja že petindvajset let. Dosti točno je izrekel o njem g. profesor Apostol.

— Trije rodovi deklet so šli skozi njegovo srce.

Umevno je, da tiči v besedah Apostola tudi znana filo-loška zopernost, ker človek, ki ve o srcu le to, da je beseda srednjega spola, in kateremu so vsi življenski spomini in vtisi le dijaške naloge, ne more govoriti brez zopernosti. Pa vendar je v teh besedah nekaj resnice. G. Stojanoviću so šli preko srca trije rodovi deklet. Najprej tista generacija pred dvajsetimi in nekaj več leti, ko je bila ljubezen težka in resna zadeva in ko se je pela pesem: „Od vekomaj ni gorja gren-kejšega“; potem druga generacija, ko se je zaljubilo na vsakem plesu vsaj po deset parov in se jih pozneje vsaj šest poro-čilo; in končno tretja generacija, današnja, ko je ljubezen prijetna zabava; ko se zaljubiš zato, da si krajšaš čas; ko v prvi figuri Kadrilje izjaviš ljubezen, a se v šesti že izneveriš.

Vse te generacije je g. Stojanović preživel in prepeljal skozi svoje srce kakor skozi kako šolo, da bi se potem mo-gla vsaka deklica kot zrela za življenje omožiti.

Pa vseeno velja tudi še nadalje za „večno mladega“ kakor zimzelen med cvetjem, ki se razcveta, cvete, razvija in vene okoli njega.

2.

Na zabavi univerzitetne omladine je plesal g. Stojanović lansko leto prvo kadriljo z gospodično Leposavo Nešičevo.

— Kdo je ta gospodična?, so se spraševale matere, nekdanje znanke g. Stojanovića.

— Kdo je ta gospodična? so spraševale mlade gospe in starejše gospodične.

— Kdo je ta gospodična? So se vprašali mladeniči, ki so mislili, da je njihov zapisnik beogradskih gospodičen popoln.

A gospodična Leposava je bila res v tej sezoni novinka. To je bil njen prvi ples. Celih štirideset dni je trajal na njenem domu boj za ta ples. Oče je bil zato, da se je še ne pelje.

— Zgodaj je, nosi še kratko krilo. Počakajmo do prihodnjega leta.

Mati je bila zato, da gre. Razume se, da je držalo dete z materjo.

Na koncu koncev: bela halja sega do členkov, torej je malo daljša, kakoršno nosi navadno; prišla je frizerka, da iz kite, ki visi po hrbtu, splete frizuro, ki je primerna dekletcu takih let.

In z belim cvetom v laseh, s srcem polnim strahu, je stopila Leposava prvič v svet. A prvi, ki ji je ponudil roko, je bil g. Stojanović. Začetek in konec življenja, ki ga žive srca, si nista bila še nikoli tako blizu kakor ob tem času.

On, ki si je populil iz las belo cvetje, s katerim ga je okrasila priroda, in ona, ki venča svoje lase z belim spomladanskim cvetjem.

Stopil je pred njo, poln plemenite pozornosti. Opazil jo je v kotu za kopicco deklet, ki so se kakor na razstavi postavile v prednje vrste, skromno, mirno, plašno dekletce, in ko se je približal, da ji ponudi roko, jo je ponudil zato, da jo popelje na stezo življenja, na katero bi se sama le težko odočila stopiti.

A ona je radostna sprejela roko. Rajša njegovo kakor kogarkoli. Znan ji je, njegovo ime se imenuje tudi na njenem domu: Živi o njem tradicija in prehaja z generacije na generacijo; čula je celo, kako je njen oče ob priliki nekega spora z njeno materjo omenil tudi ime g. Stojanovića. Rada se je naslonila na njegovo roko, in ko je to storila, je čutila, kako jo je minil strah, in bila si je v svesti, da pojde zdaj po dvorani kakor vihar vprašanje: „Kdo je ta gospodična?“

Z doma je šla z željo, ki ni bila večja od poznanstva s kakim visokošolcem, a dosegla je več kakor bi mogla sanjati.

Kako hvaležna hoče biti g. Stojanoviću, kako hitro se bodo množila njena poznanstva, kako je zdaj izključen bratranec tudi pri drugi kadrilji, a kako šele pri prvi, katero bo plesala z g. Stojanovićem.

— Da bi vsaj vedela, kaj se more on razgovarjati s takim dekletcem? Vpraša gospa Pavlovička sosedo, okrašeno z nojevim perjem.

— No, g. Stojanoviću nikoli ne manjka vsebine za razgovor z ženskami, odgovori gospa z nojevim perjem.

— Da . . . z ženskami, naglašja gospa Pavlovička, da, z gospemi . . . nazadnje tudi s starejšimi dekleti, ali . . . s takim otrokom.

A otrok se je med tem zelo prijetno razgovarjal z g. Stojanovićem. Spraševala ga je o tem in o onem, in on ji je dajal navodila. Izbiral je pazljivo besede, in sprejemal vsako njeno vprašanje tako nežno, kakor se prinašajo k ustnam prvi spomladanski cvetovi.

A ko je bila končana prva kadrilja, je bila ona že toliko zaupna, toliko svobodna, toliko iskrena, da mu je smela izreči prošnjo, katere ne bi smela izraziti marsikatera starejša gospodična.

— Ne zapustite me! Tako srečna sem, ker ste vi moj prvi plesalec. Ne jezite se, ali meni bi bilo tako prijetno, če bi me izvolili tudi za drugo kadriljo, pa tudi za valček . . .

— Vaš sem za ves večer, ji je odgovoril on nežno.

Leposavo so odvedli starši ob dveh ponoči domov.

Dovolj je za prvič, je dejal oče.

— Tudi jaz dremljem, je rekla mati, po onem starem pravilu, da so matere vedno čuječe, dokler ne pripeljejo hčere v svet, a kakor hitro jo privedejo na zabavo, imajo pravico do dremanja in se te pravice tudi točno poslužujejo.

Leposava je legla zadovoljna v posteljo in se pokrila preko glave, da bi mogla tako tem lepše sanjati. A sanjala je o bodoči zabavi. Na tej bodoči zabavi ji ni več potreben g. Stojanović, ker je on že starejši gospod, in se zato ni mogoče z njim vedno zabavati; gotovo si poišče svoje društvo. Ali storil ji je prijetno uslugo; vsi jo poznajo, vsi so se nocoj zanjo zanimali in na prihodnji zabavi pridejo prosit za ples. Zapazila je mladega podporočnika, ki se je zanimal zanjo, dasi je komaj končal akademijo. Videla je dobro, kako jo je premotril s pogledom, ki pravi:

— Na prvi prihodnji zabavi te uvažujem!

A g. Stojanović? No, tudi on je odšel z zabave takoj, ko so odvedli starši Leposavo. Mislil je, da še ostane, ali nič več ga ni zanimalo. Bilo mu je naravnost neznosno. Dvignil se je, odšel domov, toda nič ga ni več zanimalo. Tudi poskusil je, da leže in zaspi, ali brez uspeha. Dvignil se je spet, odprl predal in vzel v roke ono pismo. Tisto, katero je prejel pred tolikimi leti od neke šivanjkarice. Vnovič ga je prečital, prečital dvakrat, pa ga nežno zravnal in položil v predal.

— Samo v teh letih se iskreno ljubi! je šepetal in vnovič gasil svetiljko.

3.

Razume se, da so nastali v Leposavinem domu novi boji. Oče je privolil, da obišče hčerka eno zabavo, ali ne več. Mati pa je branila željo hčerke, ki je hotela posetiti vsaj še

eno zabavo. In blizu je bila prireditev Ženskega društva; a to so tako lepe zabave in obetajo tudi veliko udeležbo. A Leposava se je že zamislila v drugo zabavo in podporočnika.

Končno so ji preskrbeli novo obleko, in sicer rožnato, ker je imela prvič belo. Tudi so ji vtaknili v lase drugačen cvet in v dvorano je stopila prostodušnejša ter ni niti mislila na bratranca, ki bi moral z njo plesati, če bi slučajno ne našla drugega plesalca.

In mogoče je misliti, kako je bila presenečena, ko je prišel spet g. Stojanović. Ni ga prosila, toda sam je izjavil: Vaš sem za ves večer.

In bil je njen kakor o prvi priliki in tudi njun razgovor je bil živahnejši.

— Najprej mi povejte, kaj ste sanjali po prvi zabavi, je dejal.

— Jaz? Pa . . . sanjala sem o drugi zabavi. Premišljala sem, kako bo na drugi zabavi.

In tako sta se razgovarjala. Pripovedovala je o sebi, o družicah, o svojih željah in nadah in še o tem in onem.

A on njej? . . . Prosil jo je za sestanek. Želel je, da se sestane z njo na samem.

— Pa zakaj? je vprašala naivno.

— Želel bi vam nekaj odkritosrčno povedati.

— Pa povejte mi, tukaj mi recite . . .

— Ne . . . hotel sem obširno, zelo obširno z vami govoriti.

Vedela ni, ali naj obljubi. Tega sploh ni pričakovala. Medtem ni videla v tem vabilu ničesar strašnega, ničesar opasnega. Ni ji prišlo na misel tisto, kar bi prišlo vsaki drugi malo starejši.

Končno, ko je svojo prošnjo že večkrat ponovil, se je udala. A zakaj se ne bi udala? Bila je zelo radovedna, o čem ji hoče obširno govoriti. Gotovo ji bo kaj pametnega svetoval; kot starejši od nje jo pouči, kako se naj vede v bodoče na zabavah.

Dobro, ona je za sestanek, toda vršiti se mora doma, ne izven doma, naj pride zato on k njim na dom.

— Ali hotel bi govoriti samo z vami na samem.

— Pa . . . ne vem kako . . . Ha, veste, kako napraviva?

— Kako?

— Jutri gresta oče in mati na zadušnico, okoli desetih dopoldne. Sama bom doma. Ali bi mogli takrat priti?

— Hvala vam. Takrat pridem.

Po plesu je g. Stojanović v svojem stanovanju še dve uri čul. Peč je prijetno grela sobo, a on je korakal gor in dol.

Premislil je vse svoje življenje, pusto in brezciljno.

— Spomini, sami spomini. Kaj je še katero življenje bolj prazno nego tako, ki je sestavljeno iz samih spominov? Nazadnje bi bili vendar tudi spomini nekakšna hrana življenja, toda le, dokler so blizu. Čimbolj pa postajajo minulosť, čimbolj se oddaljujejo, tem večja praznina obdaja človeka. Če pomislim na gospo Jankovičko . . . čemu nanjo spomin? Poznal sem jo mlado in lepo, vitko in lahkonogo kakor srno. Z modrimi rožami v laseh in zanosnega pogleda. A zdaj . . . okoli nje skačejo štirje otroci, življenje jo je utrudilo. Vsak dan hodi na trg, kupuje korenje in krompir, resna je, in njeno čelo je polno skrbnih gub. Čemu mi nanjo spomin? In zakaj nisem niti ene od vseh navezal stalno nase . . .

Po teh mračnih mislih je sedel, potem spet vstal in nadaljeval.

— Pojdem in porečem ji odkrito: dekletce drago, ljubim te. Pri njej najdem ljubezen, katero zbudim sam in ki ne sme postati samo spomin.

In drugi dan, okoli desetih, koraka on, Stojanović, salonski lev, junak tolikih zgodb, krotilec tolikih src, proti stanovanju Leposave in nosi ravno toliko straha v prsih kakor Leposava na svojem prvem plesu.

— Porečem ji odkrito: dekletce, jaz te ljubim.

S temi besedami je prestopil prag, s temi mislimi je potrkal na vrata.

A ko se je odzval iz sobe njen otroški in zvočni glasek, je začutil, kakor da mu je pričela goretí duša.

Gre počasi v sobo, ona mu teče vesela nasproti, prime njega roko in jo presrčno — poljubi.

Stojanović prebledi.

— Kaj delate, zašepete.

— Kaj? vpraša ona.

— Zakaj ste poljubili mojo roko?

— Za božjo voljo, saj vendar vem, kako se moram vesti proti starejšim!

Stojanović težko vzdahne, nekaj se mu v prsih zlomi, a iz oči mu kanejo debele solze.

— Kaj vam je? Zakaj jočete, ga naivno vpraša dekletce.

— Ta trenotek sem končal svojo mladost.

— Ta trenotek?

— Da. In vi mi boste oprostili, ker ne morem dalje ostati. Takoj, takoj grem domov.

— Zakaj? Ali mi ne boste ničesar povedali? Niste dejali, da morate obširno govoriti zmenoj?

— Ničesar vam nimam povedati . . . ničesar.

Stojanović krene domov in ostavi na pragu začudeno dekletce.

* * *

Pride domov in se bridko razjoče. Najbrž prvokrat v življenju.

Minula je torej mladost, ne da bi bil opazil, ne da bi bil opazil. Mislil sem, da sem še mlad.

Potem odpre tiste predale in prične metati v peč vse zavoje po vrsti. Pisma, cvetje, fotografije, vse je požiral zdaj ogenj kakor nekoč njegov pogled.

In samo tisto pismo, pismo tiste šivanjkarice, pismo, ki ga je zmotilo, je še enkrat prečital, predno ga je vrgel v ogenj.

In od takrat so njegovi predali čisti, ne hodi več na zabave, ne puli sivih las, ki so mu posuli zdaj glavo kakor ivje.

In — o njem se več ne govori. Niti na zabavah, niti na plesih, niti na žurfiksih.

Zimzelen več ne zeleni. Večne mladosti ni.

B. Nušić.

Zimska.

Zunaj temen zimski dan,
sivi mrak življenja
bliža se moreč, bolan —
naša pesem jenja.

Zdaj končano vse se zdi,
radost nam ni mari,
in če pride kdaj pomlad,
mislim, bomo stari.

R. P.

Resignacija.

Na okno mraz ledeno cvetje črta,
in veter pleše nad poljano.
Zakaj, si ljubica, potrta?
Veseli se in pojdi z mano.

Sredi viharjev, sredi burij
boš srečna, kakor takrat v maju
in ob skrivnostipolni uri
za vekomaj bo šla mladost od naju.

Gustav Strniša.

Cene prostorom.

Parter	Drama	Opera
Sedež I. vrste	10 D	15 D
„ II. — III. vrste	9 „	13 „
„ IV. — IX. vrste	8 „	10 „
„ X. — XIII. vrste	6 „	8 „
Dijaško stojišče	2 „	2 „

Lože

Lože v parterju in		
I. redu za 4 osebe	40 „	60 „
Balkonske lože za 4 osebe	30 „	45 „
Nadaljne vstopnice v		
I. redu in parterju	8 „	10 „
Nadaljne vstopnice v		
balkonskih ložah	5 „	8 „

Balkon

Sedež I. vrste	7 „	10 „
„ II. — III. vrste	5 „	7 „

Galerija

Sedež I. vrste	3 „	4 „
„ II. — V. vrste	2 „	3 „
Stojišče	1 „	1 „

Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri dnevni blagajni (operno gledališče) od 10. do pol 1. ure in od 3. do 5. ure in na dan predstave pri blagajni za gorenje cene. — Sedeži in lože se naročajo lahko tudi telefonično (števil. 231).

Med predstavo vstop ni dovoljen.

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsako soboto in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.